

Stenkonstruktion i Drothemsgatan

L2008:3651

Drothemsgatan

Söderköpings stad och kommun

Östergötlands län

Helén Romedahl

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM

Tekniska och administrativa uppgifter

Fastighet/område/sträcka	Drothemsgatan
Stad/Socken	Söderköping
Kommun	Söderköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämning	L2008:3651
Koordinatsystem	SWEREF 99TM
Höjdsystem	RH 2000
Mätteknik	Manuell
Typ av undersökning	Schaktningsövervakning
Lst dnr	431-8155-2023
Lst handläggare	Maria Sjöquist
ÖM dnr	0089/2023
ÖM projektnr	002232
KMR uppdragsnummer	202400032
Uppdragsgivare	Länsstyrelsen Östergötland
Kostnadsansvarig	Söderköpings kommun
Projektledare	Helén Romedahl
Biträdande projektledare	-
Personal	-
Rapportansvarig	Helén Romedahl
Fältarbete/fältarbets tid	2023-05-10
Totalt utreddes/undersöktes	Ca 34 löpmeter
Foto	Ja
Fynd	-
Analys	-
ÖM Intrasis nr	-
Grafik	
Renritning	-
Grafisk form	Johan Levin

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.

Upphovsrätt: om inget annat anges gäller Creative Commons licens CC BY.

Villkor på <http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/se>

Stenkonstruktion i Drothemsgatan

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning och tidigare arkeologiska undersökningar	4
Syfte och metod	4
Resultat	4
Referenser	9

Omslagsbild: Schaktet i Drothemsgatan. Foto mot öster, Helén Romedahl, ÖM.

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM
ARKEOLOGI OCH BYGGNADSVÅRD

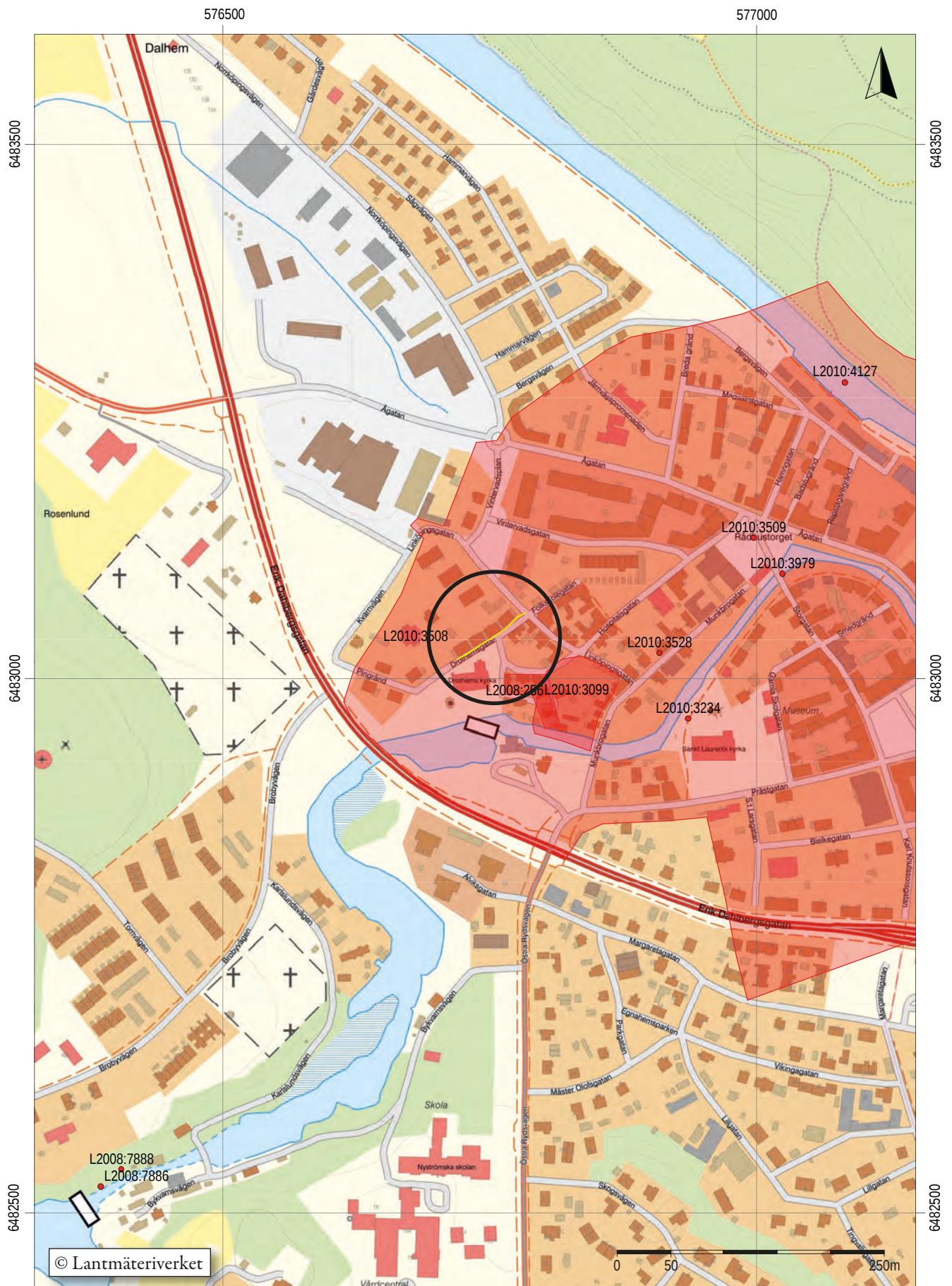
Box 232 • 581 02 Linköping • 013 - 23 03 00 • www.ostergotlandsmuseum.se

Sammanfattning

I samband med ett mindre schaktningsarbete utmed Drothemsgatan 2–8 den 10 maj 2023, påträffades, på 0,2 m djup toppen av vad som föreföll vara en stenkonstruktion, varvid Östergötlands museum kontaktades. Undertecknad åkte till platsen för besiktning och schaktningsövervakning. Stenkonstruktionen, som inte var helt sammanhängande, kunde följas på en sträcka om ca 30 m och utgjordes bl a av tre ca 0,8 m stora stenar samt mindre stenar, i två skift. Några av stenarna överlagrades av ett brand-/och raseringslager. Vad anläggningen representerar är osäkert men eventuellt kan det röra sig om rester efter en husgrund eller en mur.

Helén Romedahl
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:5 000.

Inledning

I samband med ett mindre schaktningsarbete utmed Drothemsgatan 2–8, den 10 maj 2023, påträffades, på 0,2 m djup, toppen av vad som föreföll vara ett en stenkonstruktion, varvid Östergötlands museum kontaktades. Undertecknad åkte till platsen för besiktning och schaktningsövervakning. Arbetet utfördes på uppdrag av Länsstyrelsen Östergötland. För de arkeologiska kostnaderna svarade Söderköpings kommun. Ansvarig för fält- och rapportarbete var Helén Romedahl.

Områdesbeskrivning och tidigare arkeologiska undersökningar

Drothemsgatan löper i den västra utkanten av det medeltida Söderköping, från Drothems kyrka och upp till Folkskolegatan. Här övergår gatan i en gågata som kopplar på Vintervadsgatan strax före Rådhusstorget. Gatan löper genom det sk Drothemskvarteret. Det område i staden där en stor andel av äldre träkåksbebyggelse bevarats. Gatan utgjorde under medeltiden den nordvästra gränsen för stadens franciskanerkonvents område. År 1467 gick gatan under namnet ”långa sträte i Drotten sokn” (den långa gatan i Drottens socken).

Söderköpings franciskanerkonvent, anlagt redan 1235, var beläget i kvarteren Hospitalsstugorna, Ryggåsstugan och Klostret. År 1520 stängs konventet och de sista omnämnandena av franciskaner på platsen är från 1529. Byggnaderna revs och enligt traditionen återanvändes byggnadsmaterialet på Stegeborg. Konventets område och vissa av dess funktioner övertogs sedan av Söderköpings hospital, ursprungligen beläget på andra sidan Storån. Under hospitalstiden användes merparten av den södra delen av området, motsvarande tomterna kv Hospitalsstugorna 3 och 4 samt halva 5 och 6 som begravningsplats åt hospitalet. Övriga delar av området uppläts åt fattigstugebebyggelse (Hörfors 2007)

Ett flertal arkeologiska undersökningar är genomförda i Drothemsgatan och i de omgivande kvarteren (Drotten, Folkskolan, Ryggåsstugan och S:t Örjan). 1986 gjordes en undersökning av Drothemsgatans nordöstra del i samband med schaktning för VA

(Zerpe 1996). Undersökningarna visade att denna del av Drothemsgatan varit en del av Söderköpings medeltida gatunät. Trä ingående i olika gatukonstruktioner, främst i form av kavelbroar överlagrade varandra i upp till 11 olika skikt.

År 1987 genomfördes en arkeologisk förundersökning i samband med nybyggnation vid Drothems församlingshem (Zerpe 1995). De kulturlager som påträffades var tunna, 0,6 m, och betraktades som unga, 1700-tal som äldst

År 1990 upptogs ett schakt som i det närmaste tangerar schaktet från aktuell undersökning. Detta upptogs i samband med ledningsdragning till de då nybyggda husen utmed Drothemsgatan. Där dokumenterades bla ett brandlager och ett lager med ljus (påford?) lera (Hörfors 2007).

År 1991 genomgick fastigheten på Drothemsgatan 5 en omfattande renovering och nya anslutningar till el och VA-nätet grävdes. En gatläggning i form av en kavelbro påträffades i gatan 2 m utanför fastighetens portlider och närmast huset fanns rester efter en tegelmur. Muren kan ha varit konventets begränsning mot gatan (Hörfors 1991).

År 1991 genomfördes en arkeologisk förundersökning i kvarteret Drotten 8, det vill säga återigen Drothems församlingshem. Denna gång i samband med omdragning av el och VA (Hedvall 1991). Därvid observerades ett relativt tunt kulturpåverkat lerlager som utifrån fynd daterade till 17–1900-tal.

Syfte och metod

Syftet med den arkeologiska undersökningen var att dokumentera de lämningar som framkommit vid schaktningsarbetet. Lämningarna beskrevs, fotograferades och prickades in på en karta. Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.

Resultat

Schaktet var 78 m långt och 1 m brett och grävdes till ett djup om 0,2 – 0,4 m. Undersökningen berörde endast den etapp från vilken stenarna uppträdde, se fig 4.

På ett djup om ca 0,2 m syntes toppen på tre större stenar, ca 0,8 m stora, (räknat från den grå markeringens början, i den östra delen, fig. 4) som inte låg på ett

Figur 3. Schaktet i Drothemsgatan. Foto mot öster, Helén Romedahl, ÖM.

regelbundet avstånd från varandra. Under stenarna följde, på 0,3–0,4 m djup, mindre stenar. Inte heller dessa bildade någon sammanhängande struktur. Några av de mindre stenarna förföll ligga inkilade mot de större. Sedan följde, inom den grå markeringen på fig. 4, enstaka spridda stenar, ca 0,3 – 0,4 m stora.

Över stenarna låg ett grusigt lager som innehöll en del tegel samt klumpar med kalkbruk. Mellan stenarna syntes ställvis ett lager med mycket kompakt och sotig lera. Under stenarna på 0,4 m djup, följde helt ren lera. Då exploateringen inte krävde ett större schaktdjup undersöktes inte den rena leran närmare. Det är därför oklart om det rör sig om den orörda markhorisonten eller om ett kulturlager. Väl värt att notera är att det vid en av undersökningarna på 1990-talet, i närheten av aktuellt schakt, också konstaterades ett brandlager samt ett lager med ljus lera.

Avslutning

Det är oklart vad stenarna har ingått i för konstruktion men att det handlar om en mur/avgränsning av det medeltida konventsområdets nordvästra del förefaller inte sannolikt, bl a med hänsyn till att de ligger förhållandevis högt upp i stratigrafin. Man ska därför tänka sig att de har ingått i en yngre byggnad. Mot bakgrund av 1779 års stadskarta hamnar några av stenarna – de som bildade den mest sammanhängande strukturen (och dessutom var runt 0,8 m stora) väl i linje med en etapp av tomt nr 62 som vid tiden för kartans upprättande beskrivs som en klockaregård som hörde till Drothems församling. En möjlig tolkning är därför att det kan röra sig om lämningar från denna, alternativt en gränsmarkering mellan tomtmark och utanförliggande gata,

Figur 4. Markering av den etapp inom vilken det fanns stenar. Skala 1:600.

Figur 5. Toppen på stenarna blev synliga på ca 0,2 m djup. Foto mot öster, Helén Romedahl, ÖM.

Figur 6. Stenarna (grå markering) hamnar i linje med tomt 62 (Klockaregården) på 1779 års karta (LMS D111-1:16)

Referenser

Hedvall R. 1991. *Arkeologisk förundersökning. Kv Drotten 8*. Söderköping, Östergötland. Fornlämning 14. RAÄ-UV Rapport.

Hörfors O. 1991. *Arkeologisk förundersökning/byggnadsdokumentation Kv Ryggåsstugan 6/Drothemsgatan 5*. RAÄ 14, Söderköpings stad, Östergötland. Östergötlands museum. Arkivrapport.

Hörfors, O. 2007. *Tre undersökningar i Drothemsgatan*. Östergötlands museum. Rapport 2007:92.

Zerpe L. 1995. *Arkeologisk provundersökning. Kv Drotten 8*, Söderköping, Östergötland. RAÄ-UV Linköping 1995:50

Zerpe L. 1996. *Drothemsgatan. Medeltida kulturlager*. Arkeologisk undersökning. Drothemsgatan, Söderköping, Östergötland. RAÄ UV-Linköping 1996:57.

Kartmaterial

Lantmäteristyrelsens arkiv (LMS). 1779 års stadskarta. LMS D111-1:16

I samband med ett mindre schaktningsarbete utmed Drothemsgatan 2–8, den 10 maj 2023, påträffades på 0,2 m djup toppen av vad som föreföll vara en stenkonstruktion, varvid Östergötlands museum kontaktades. Undertecknad åkte till platsen för besiktning och schaktningsövervakning. Stenkonstruktionen, som inte var helt sammanhängande, kunde följas på en sträcka om ca 30 m och utgjordes bl a av tre ca 0,8 m stora stenar samt mindre stenar, i två skift. Några av stenarna överlagrades av ett brand-/och raseringslager. Vad anläggningen representerar är osäkert men eventuellt kan det röra sig om rester efter en husgrund eller en mur.

ISSN 1403-9273

Rapport 2024:32